

Seria Policy Brief cuprinde texte bazate pe surse publice. Opiniile exprimate reprezintă punctele de vedere ale autorilor.

Intervenția militară a Rusiei în Siria. Dezbaterile de politică externă și obiectivele regimului Putin

Ileana Racheru

La 30 septembrie 2015, Rusia a început o operațiune aeriană în Siria având ca obiectiv oficial ”lupta împotriva terorismului global” (și, în special, împotriva organizației Statul Islamic). În realitate, loviturile operate de forțele aeriene rusești au avut ca ținte principale grupurile militare, înarmate de statele occidentale, în frunte cu SUA și constituite ca opoziție la regimul Assad. Grupările teroriste *Statul islamic*, *Frontul an-Nusra* (afiliat *Al-Qaida*), *Jaysh al-islam* au fost ținte ale raidurilor rusești, doar în măsura în care acestea reprezentau un pericol la adresa regimului condus de Assad.

Principali critici ai intervenției Rusiei în Siria au fost statele membre NATO (în special SUA, Franța, Marea Britanie, Germania și Turcia), Arabia Saudită și Qatar. Potrivit acestora, atacurile rusești împotriva grupărilor de opoziție va permite consolidarea pozițiilor și înaintarea forțelor *Statului islamic* și ale altor grupări teroriste. Discursul critic al Occidentului la adresa Moscovei a fost domolit după atentatele teroriste de la Paris din 13 noiembrie 2015 (și vizita lui Francois Hollande la Moscova) precum și cu prilejul vizitei lui John Kerry la Moscova. Întâlnirea dintre secretarul de stat al SUA și președintele Putin nu a marcat schimbări majore în pozițiile celor două state cu privire la conflictul din Siria: ”Întâlnirea de astăzi este un bun început și deschide perspective. Atât eu cât și domnul Lavrov suntem de acord că împreună Rusia și SUA pot face mai mult pentru a progresa”, spunea John Kerry la finalul întâlnirii cu Vladimir Putin și Serghei Lavrov¹. În același timp, SUA nu sunt dispuse să negocieze poziții comune cu Rusia în criza siriană în schimbul renunțării la sancțiunile impuse Moscovei pentru

¹ Встреча с госсекретарём США Джоном Керри и Министром иностранных дел России Сергеем Лавровым, 15.12.2015, <http://kremlin.ru/events/president/news/50961>, accesat la 22.12.2015.

anexarea Crimeei și declanșarea războiului din estul Ucrainei. Lista companiilor și persoanelor plasate sub regimul sancțiunilor a fost reînnoită și îmbogățită în decembrie 2015. Sancțiunile au fost prelungite și de UE până în septembrie 2016.

La 24 noiembrie 2015, armata turcă a doborât un avion rusesc de atac pe motiv că acesta a încălcat spațiul aerian al Turciei. Incidentul a declanșat dispute fără precedent în relațiile bilaterale dintre cele două state². Secretarul general al NATO a recomandat ambelor state ”calmul și de-escaladarea situației” menționând că ”aliații se poziționează de partea Turciei”³.

În februarie 2016, Rusia și SUA au făcut publică o *declarație-ultimatum* cu privire la condițiile pentru încetarea focului în conflictul din Siria. Documentul a fost avansat tuturor părților implicate în conflict și trebuie implementat începând cu 27 februarie 2016. Prevederile documentului sunt aplicate cu sprijinul *Grupului Internațional de Sprijin pentru Siria*, condus de Rusia și SUA.

În martie 2016, președintele Vladimir Putin a solicitat Ministerului Apărării retragerea forțelor armate ale Rusiei din Siria. Moscova va continua să furnizeze armament și asistență militară regimului condus de Bashar al-Assad⁴. Retragerea a început la 15 martie 2016. Decizia de a interveni în Siria a fost o surpriză pentru analiștii occidentali, la fel și hotărârea Kremlinului de a anunța retragerea.

1. Regimul politic și dezbaterile de politică externă din Rusia

Analiza pozițiilor exprimate de experții, jurnaliștii și politicienii din Federația Rusă trebuie să țină cont de natura autoritară a regimului politic care se află la putere.

Opoziția politică din Federația Rusă este divizată între opoziția sistemică și opoziția non-sistemică⁵. Prima este formată din experți, jurnaliști și membri ai partidelor parlamentare⁶ care doar mimează critica la adresa regimului Putin și care adesea se transformă în portavoce a politicii oficiale a regimului. Opoziția non-sistemică cuprinde partidele de opoziție care nu au trecut pragul electoral la alegerile din 2011, activiștii civici, experții și jurnaliștii neafiliați

² NATO-Russia Tensions Rise After Turkey Downs Jet, <http://www.nytimes.com/2015/11/25/world/europe/turkey-syria-russia-military-plane.html>, 24.11.2015, accesat la 3.03.2016.

³ Ibidem.

⁴ Совфед: Россия продолжит поставку вооружения властям Сирии, 14.03.2016, <http://ria.ru/syria/20160314/1389752663.html>, accesat la 16.03.2016.

⁵ Cameron Ross(ed.), *Systemic and Non-Systemic Opposition in the Russian Federation: Civil Society Awakens?*, Routledge, 2015.

⁶ Partidul Comunist din Federația Rusă, Partidul Liberal Democrat din Federația Rusă, Partidul Rusia Dreaptă.

regimului și câțiva deputați din Partidul Rusia Dreaptă, care formulează poziții critice la adresa regimului Putin. Trebuie precizat și faptul că primii sunt beneficiari ai favorurilor Kremlinului și se află în atenția mass-mediei afiliate regimului. A doua categorie este adesea supusă presiunilor regimului (care iau și forma violențelor fizice), nu sunt invitați la dezbaterile organizate de mass-media controlată de regim, se exprimă, în general, în mediul *on-line* (rețele de socializare, bloguri, site-uri ale partidelor de opoziție și în puținele publicații mass-media, posturi de radio sau la unica televiziune-TV Dojdi, care nu sunt controlate de regim).

2. Argumente și critici despre intervenția Rusiei în Siria

2.1 Poziția oficială a regimului Putin

Potrivit discursului oficial, intervenția a avut ca obiectiv lupta împotriva terorismului global (în special împotriva grupării ISIL-*Statul Islamic din Irak și Levant*)⁷. Retorica regimului portretizează ca teroriști toate forțele care luptă împotriva regimului condus de Bashar al-Assad și respinge acuzațiile formulate de statele occidentale la adresa acțiunilor Moscovei, calificându-le drept ”propaganda sau războiul informațional al Occidentului împotriva Rusiei”. Potrivit lui Vladimir Putin loviturile aeriene ale SUA, Franței și Australiei, desfășurate pe teritoriul Siriei, împotriva *Statului islamic* nu au respectat normele de drept internațional întrucât sprijinul militar al acestora nu a fost solicitat de către guvernul de la Damasc și nu au fost autorizate de către Consiliul de Securitate. Intervenția Rusiei în Siria a survenit ca urmare a unei solicitări trimise de guvernul de la Damasc Moscovei pentru a se implica în ”lupta împotriva organizațiilor teroriste extremiste”⁸. Militarii ruși au eliberat provincia Latakia și părți importante ale provinciilor Hama și Homs, au restabilit căile de comunicații cu Alep, au deblocat baza militară siriană de la Kvaires, au readus sub controlul regimului Assad câmpurile petrolifere din apropiere de Palmira¹⁰.

⁷ Российская авиагруппа продолжает наносить удары по позициям террористов в Сирии, 22.12. 2015, <http://www.ltv.ru/news/world/298702>, accesat la 22.12.2015.

⁸ Встреча с Президентом Франции Франсуа Олландом, 2.10.2015, <http://kremlin.ru/events/president/news/50413>, accesat la 09.11.2015.

⁹ Ответы на вопросы журналистов, 29.09.2015, <http://kremlin.ru/events/president/news/50394>, accesat la 09.11.2015.

¹⁰ Президент Владимир Путин: военные задачи в Сирии, в целом, выполнены, 15.03.2016, <http://www.ltv.ru/news/polit/303865>, accesat la 17.03.2016.

2.2 Idei și argumente care justifică acțiunile regimului Putin

Experții afiliați regimului susțin că ”principalul catalizator care a motivat intervenția Rusiei în Siria a fost expansiunea militară a ISIL în Siria și Irak, ofensiva unor grupuri islamiste afiliate ISIL la granița dintre Afganistan și Tadjikistan și creșterea numărului de teroriști care au origini rusești...existența unor dovezi care arată că acești luptători s-au întors ilegal în Rusia și reprezintă o amenințare la adresa securității publice”¹¹. Pentru experții afiliați regimului, Rusia are și un rol de mediator în conflictul din Siria ”Moscova a avut propuneri politice concrete care vizau crearea unui front în lupta împotriva terorismului în Orientul Mijlociu și propunerea unei soluții politice graduale pentru conflictele din regiune”¹². Experții afiliați regimului consideră că menținerea regimului Assad la putere reprezintă o condiție esențială pentru pacificarea Siriei pentru că ”regimul Assad se află la putere de 40 ani și îl cunoaștem”¹³.

Pozițiile pro-regim sunt intens promovate și prin intermediul așa-numitelor ”fabrici de trol” pro-Kremlin. În comentariile unor presupuși bloggeri sau ”observatori independenți”, Assad este prezentat ca ”prieten al Rusiei”. În același timp, trollii au rolul de a discredita opoziția din Rusia. Cantitatea de informație difuzată în mediul virtual rusesc de către vocile asociate regimului depășesc și marginalizează opiniile care nu sunt favorabile Kremlinului¹⁴.

Experți străini sunt de asemenea folosiți pentru a promova mesajele de propagandă pro-regimul Putin. Aceștia se împart în două categorii: cei care dau curs în mod voit încercărilor presei de la Moscova de a-i transforma în instrumente ale propagandei pro-Kremlin¹⁵ și cei ale căror afirmații sau analize sunt prezentate distorsionat de mass-media rusă. La aceștia se adaugă experții afiliați unor centre de cercetare sau ”think tanks” din Rusia, care publică analize cu scopul de a critica și a demonta argumentele experților din SUA sau UE¹⁶.

¹¹ Boris Dolgov, cercetător, Centrul de studii arabe și islamice, Academia de Științe a Federației Ruse, The Syrian Conflict: Russian and GCC Perspectives, 19.11.2015, http://russiancouncil.ru/en/inner/?id_4=6866#2, accesat la 19.01.2016.

¹² Boris Dolgov, cercetător, Centrul de studii arabe și islamice, Academia de Științe a Federației Ruse, The Syrian Conflict: Russian and GCC Perspectives, 19.11.2015, http://russiancouncil.ru/en/inner/?id_4=6866#2, accesat la 19.01.2016.

¹³ Ibidem.

¹⁴ My life as a pro-Putin propagandist in Russia's secret 'troll factory', The Telegraph 24.06.2015, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/11656043/My-life-as-a-pro-Putin-propagandist-in-Russias-secret-troll-factory.html>, accesat la 17.11.2015.

One Professional Russian Troll Tells All, 25.03.2015, <http://www.rferl.org/content/how-to-guide-russian-trolling-trolls/26919999.html>, accesat la 17.11.2015.

¹⁵ US Public Falling Victim to Washington's Orwellian Narrative on Syria, 9.11.2015, <http://sputniknews.com/analysis/20151109/1029826459/washington-orwellian-narrative-syria-assad.html#ixzz3rkkAvy2x>, accesat la 17.11.2015.

¹⁶ Pyotr Topychkanov, “Hybrid war” – a Scholarly Term or a Propaganda Cliché?, 17.07. 2015, http://russiancouncil.ru/en/inner/?id_4=6355#top-content, accesat la 17.03.2016.

2.3 Opoziția politică sistemică

Principalele obiective ale discursului opoziției sistemice sunt crearea unei imagini glorioase a intervenției Rusiei în Siria, demonizarea acțiunilor SUA (în special) și ale altor state Occidentale care sunt implicate în conflict, crearea unei imagini a eșecului total al SUA în intervențiile externe și promovarea discursului potrivit căruia Rusia a luptat împotriva ISIL și nu a adversarilor regimului Assad (susținuți militar de SUA). Rusia a fost descrisă ca un salvator al Europei, confruntată cu pericolul terorist și valurile de imigranți din Orientul Mijlociu și Africa¹⁷. Operațiunea Rusiei în Siria este prezentată ca un succes care a permis eliminarea amenințărilor exercitate de ISIL la adresa regimului Assad și a deschis perspective pentru dialog politic¹⁸. Vocile opoziției sistemice nu realizează conexiuni între decizia de a interveni militar în Siria și tentative de a influența deciziile statelelor occidentale cu privire la sancțiunile aplicate ca urmare a anexării Crimeei și a războiului din Donbas.

2.4 Experții cu opinii neutre

Sunt în general cei care activează în universitățile sau în centrele de cercetare din Federația Rusă. Ideile exprimate de aceștia sunt neutre, nu acuză niciuna dintre părți (Occidentul sau Rusia, regimul Assad sau opoziția susținută de SUA) și formulează propuneri sau critici cu caracter general : ”este clar faptul că aceste amenințări [terorismul] se află în topul agendei și că eforturile pentru a le contracara trebuie să fie comune, în ciuda divergențelor asupra unor chestiuni fundamentale. Discuțiile cu privire la parametrii specifici ai acțiunilor viitoare trebuie reluate. În prezent, nu există nicio perspectivă în acest sens. Nimeni nu mișcă un deget”¹⁹.

¹⁷ Встреча в Москве: о чем говорили Путин и Асад?, 21.10.2015, http://www.1tv.ru/sprojects_edition/si5905/fi41221, accesat la 17.03.2016.

¹⁸ Депутаты Госдумы прокомментировали решение о выводе российского военного контингента из Сирии, 15.03.2016, <http://www.1tv.ru/news/polit/303866>, accesat la 16.03.2016.

¹⁹ Dmitri Danilov, director al direcției Securitate Europeană, Institutul Europei, Academia de Științe a Federației Ruse, în Analysts: NATO unlikely to change strategy even if it agrees to cooperate with Russia 16.11.2015, <http://tass.ru/en/opinions/836888>, accesat la 18.11.2015.

3. Criticile la adresa intervenției în Siria.

3.1 Poziții ale experților critici

În opinia experților critici, colaborarea Occidentului cu Rusia în chestiunea siriană nu trebuie ”să eludeze divergențele cu privire la Crimeea, Donețk și Lugansk. În aceste chestiuni, neînțelegerile pot să continue”²⁰. O alianță a Occidentului cu Rusia este însă pusă sub semnul întrebării de comportamentul partenerului rus care a declanșat criza din Ucraina și de obiectivele tactice diferite pe care le au în Siria. Intervenția Rusiei în Siria nu a vizat ISIL, ci sporirea influenței Moscovei în Orientul Mijlociu (regiune bogată în petrol și de importanță strategică) și dorința de a declanșa anumite jocuri cu Occidentul pentru a obține ridicarea sancțiunilor, pentru a câștiga anumite preferințe adiționale și legalizarea capturării Crimeei. Putin nu este interesat de războiul împotriva radicalismului islamic²¹. O parte a experților independenți consideră că Occidentul ar putea ajunge la un compromis cu Putin în chestiuni ”mici” (restrânse)²² cum ar fi soarta regimului Assad. Alții sunt de părere că participarea Rusiei la o largă coaliție antiteroristă nu poate fi luată în considerație din cauza ambițiilor expansioniste ale acesteia²³.

Experții independenți consideră că Rusia activează pe trei fronturi în lupta împotriva terorismului: în Caucazul de Nord (considerat un caz de succes), în Asia Centrală (prin CSTO și mecanismul de securizare a granițelor tadjice) și în Siria. Cei mai mulți dintre experții critici sunt de părere că intervenția în Siria nu va soluționa problema terorismului la nivel global ”chiar și în situația unei intervenții terestre organizația teroristă *Statul islamic* nu va fi anihilată pentru că acționează și în Libia, Egipt, Irak, Afganistan. În acest context, ”noi (rușii) ne aflăm într-o situație foarte dificilă. Suntem profund implicați în operațiunea din Siria și nu putem să ne retragem pur și simplu, pentru că plecarea noastră înseamnă înfrângerea lui Assad. Deci va trebui să continuăm operațiunile aeriene”²⁴.

²⁰ Путин – снова партнер Запада?, 16.11. 2015, <http://www.svoboda.org/content/transcript/27368760.html>, accesat la 18.11.2015.

²¹ Ibidem.

²² Ibidem.

²³ Ibidem.

²⁴ Ibidem.

În opinia experților independenți, intervenția în Siria a dus Moscovei două riscuri majore. Primul risc este reprezentat de creșterea amenințării teroriste în interiorul Rusiei și la adresa populației acesteia : ”a fost confirmat faptul că avionul rusesc care a decolat de pe aeroportul din Sharm el Sheikh a fost ținta unui atac terorist. Chestiune care reprezintă o consecință directă a implicării Rusiei în războiul civil din Siria. În același timp, amenințarea a crescut în Moscova, Sankt-Petersburg și alte orașe mari. Acesta reprezintă un cost major. Astăzi suportăm consecințele unui regim special [de securitate], care a fost introdus în Moscova. Vedem că la metroul din Moscova au fost instalați mulți polițiști...Deja suportăm consecințele”²⁵. Al doilea risc ține de interesele naționale ale Rusiei care presupun că aceasta nu ar trebui să rămână ”împotmolită” în Siria. Interesul național al Rusiei este să se retragă cât mai repede din Siria, dar în condițiile existenței unei soluții politice a conflictului (care poate fi inspirată de modelul din Daghestan, Afganistan sau Irak). Dar, cel mai important interes național pentru Rusia îl reprezintă existența unui stat funcțional în Afganistan (pentru că Afganistanul este un focar de instabilitate și terorism pentru regiunea Asiei Centrale, care constituie un alt front de luptă împotriva terorismului pentru Rusia-principalul actor din CSTO)²⁶.

În același timp, în opinia experților critici, acțiunile militare ale Moscovei în Siria implică importante costuri pentru economia Rusiei: ”faptul că am obținut un anumit succes în Caucaz, nu înseamnă că putem face același lucru și în Siria, Irak și Afganistan....Economia este slabă, resursele sunt puține, resursele de război sunt de asemenea puține...”²⁷. Experții critici consideră că intervenția Rusiei în Siria îi aduce acesteia și avantaje, precum oportunitatea de a relua discuțiile cu Occidentul, în special în chestiunea scutului anti-rachetă din Europa. Pe de altă, atât Rusia cât și statele occidentale nu sunt conștiente de faptul că războiul împotriva ISIL este unul tehnologic care amenință sistemul de telecomunicații, rețelele de socializare, televiziunea.

²⁵ Путин – снова партнер Запада?, 16.11. 2015, <http://www.svoboda.org/content/transcript/27368760.html>, accesat la 18.11.2015.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Ibidem.

3.2 Opoziția non-sistemică (extraparlamentară)

Opoziția extraparlamentară din Federația Rusă consideră că Moscova trebuia să intervină în Siria ca parte a unei coaliții occidentale anti-ISIL și nu ca apărător al regimului Assad²⁸. Mihai Kasianov, liderul partidului PARNAS a susținut că ”terorismul internațional reprezintă o amenințare la adresa lumii civilizate. La fel ca în anul 2001, Rusia ar trebui să facă parte din coaliția internațională antiteroristă. Autoritățile ruse ar trebui să nu mai susțină în mod iluzoriu dictatori și să se alăture coaliției anti-teroriste a statelor democratice”²⁹. Pe site-ul partidului Iabloko a fost publicat un mesaj în care se precizează că ”decizia de retragere a armatei ruse din Siria ridică la fel de multe semne de întrebare ca și hotărârea de a interveni în conflict. Sarcina de a elibera întreg teritoriul Siriei de sub ocupația *Statului islamic* și a altor organizații teroriste nu a fost realizată”³⁰. La fel ca și experții critici, politicienii din Iabloko atrag atenția asupra faptului că implicarea Rusiei în conflictul din Siria a adus riscuri suplimentare la adresa securității cetățenilor acesteia. În plus, afacerile rusești desfășurate cu parteneri turci au fost periclitate, iar relațiile Rusiei cu state majoritar sunnite sunt puse sub semnul întrebării.

4. Interesele Rusiei în Siria

4.1. Operațiunea în Siria urmărește obiective cu impact asupra politicii interne din Federația Rusă, precum și reafirmarea Moscovei în politica internațională.

Loviturile aeriene exercitate de Rusia în Siria reprezintă prima intervenție în afara spațiului ex-sovietic după prăbușirea URSS și poate fi prezentată publicului rus ca o revenire a Moscovei în politica internațională. Intervenția în Siria este pusă în practică într-un context foarte dificil pentru Kremlin generat de eșecul în implementarea proiectului Novorossia în Ucraina și de primele efecte ale unei crize economice (determinate de scăderea prețului la petrol și sancțiunile economice impuse de UE și SUA). Potrivit experților economici de la Moscova, Kremlinul nu își va putea permite mărirea costurilor legate de asigurările sociale, iar menținerea

²⁸ РФ ДОЛЖНА БЫТЬ В КОАЛИЦИИ С ЗАПАДОМ В БОРЬБЕ С ИСЛАМСКИМ ГОСУДАРСТВОМ, 30.09.2015, http://www.kasyanov.ru/index.html?layer_id=92&nav_id=224&id=1579, accesat la 12.02.2015.

²⁹ РОССИЯ ДОЛЖНА ВОЙТИ В МЕЖДУНАРОДНУЮ АНТИТЕРРОРИСТИЧЕСКУЮ КОАЛИЦИЮ, 16.11.2015, http://www.kasyanov.ru/index.html?layer_id=92&nav_id=224&id=1589, accesat la 2.12.2015.

³⁰ On withdrawal of the contingent of the Armed Forces of the Russian Federation from Syria, 15.03. 2016, <http://eng.yabloko.ru/?p=12449>, accesat la 18.03.2016.

acestora la nivelul actual va duce la creșterea sărăciei³¹. În plus, Moscova nu a înregistrat succese în ceea ce privește integrarea economică a Crimeei, locuitorii acesteia resimțind efectele anexării (probleme în aprovizionarea cu electricitate, apă, gaz sau alimente). În același timp, situația din teritoriile ocupate în Donbass nu este încurajatoare, având în vedere faptul că Moscova nu își poate permite instituirea unui sistem de asistență socială de tipul celui implementat în Transnistria, Abhazia sau Osetia de sud. Regimul Putin nu poate însă să asume eșecul ucrainean sau criza economică și are nevoie de noi acțiuni externe care să confirme pentru publicul intern că Rusia a redobândit cel puțin o parte din puterea pe care a avut-o în perioada URSS. În acest sens, intervenția în Siria vine ca o acțiune firească, de reîntoarcere în poziția de actor global după recâștigarea influenței asupra spațiului ex-sovietic prin războaie sau anexiuni teritoriale și crearea unei organizații regionale (*Uniunea Economică Eurasiatică*) în care Moscova este lider.

În politica internațională, Moscova vrea să se reafirme prin două strategii: impunerea unor principii (concepte) care să stea la baza ordinii internaționale și alianțe sau acțiuni care au ca obiectiv surprinderea Occidentului (comportament de *rogue state*).

Principiul enunțat constant de liderii de la Moscova este cel al neamestecului în afacerile interne ale altui stat, protejarea suveranității statului, potrivit unor norme de drept internațional anterioare anilor 1990 și în contradicție cu doctrina loviturii preemptive susținută și pusă în aplicare de SUA în anumite conflicte de Orientul Mijlociu³². Demersurile Moscovei de a impune acest principiu au ca prim obiectiv eliminarea oricărei posibilități de apariție a unei revoluții colorate sau de tipul primăverii arabe în Federația Rusă. Principiul neamestecului în treburile interne ale altui stat a apărut din teama liderilor de la Kremlin că revoluțiile colorate din spațiul ex-sovietic sau primăverile arabe s-ar putea reproduce și la Moscova.

În același timp, Moscova încearcă să revină la masa negocierilor cu cei mai importanți actori ai politicii internaționale și prin intervenții destabilizatoare sau alianțe cu regimurile nedemocratice care pun sub semnul întrebării acțiunile statelor occidentale. Pentru că Rusia nu

³¹ Кудрин: «Мы попали в замкнутый порочный круг», 13.01.2016, <http://www.vedomosti.ru/economics/articles/2016/01/13/623856-kudrin-krug>, accesat la 14.01.2016.

³² Константин Эггерт о минских соглашениях, Сирии и личном престиже Путина, 11.09.2015, <http://ru.rfi.fr/rossiya/20150911-konstantin-eggert-o-minskikh-soglasheniyakh-sirii-i-lichnom-prestizhe-putina>, accesat la 27.11.2015.

poate deveni un actor global prin dezvoltarea propriei economii folosește mijloace alternative pentru a pune sub chestiune unipolaritatea SUA sau atractivitatea modelului politic și economic occidental. Revenirea Moscovei în politica internațională se poate realiza, potrivit ultimelor strategii implementate de Kremlin prin adoptarea unui comportament de tip ”rogue state”-războaie scurte, anexiuni teritoriale, intervenții militare în afara spațiului ex-sovietic, amenințări cu folosirea armamentului nuclear împotriva inamicilor, subvenționarea unor mișcări politice sau partide anti-sistem în UE. În cadrul intervenției din Siria, Rusia este conducătorul unei coaliții care include Iranul și guvernul de la Damasc, condus de Bashar al-Assad. Rusia încearcă să construiască în Orientul Mijloc o alianță anti-SUA a regimurilor care se simt amenințate de posibile primăveri arabe, președintele Putin transmițând mesajul că Moscova nu este deranjată să aibă parteneri care nu respectă drepturi elementare ale omului.

În același timp, revenirea Rusiei în politica internațională înseamnă și reluarea relațiilor cu Occidentul, pentru a ieși din sfera restrânsă a parteneriatelor cu regimurile autoritare sau dictatoriale în care a fost izolată, după anexarea Crimeei. În acest sens, Putin a propus o acțiune comună în Siria, împotriva ISIL. La Bagdad a fost creat de către Rusia, Siria, Iran și Irak un Centru de informații cu scopul de a facilita schimbul de informații cu privire la regiune, coordonarea acțiunilor puterilor regionale în lupta împotriva ISIL și a altor organizații teroriste³³. După cum afirma, președintele Putin, Centrul respectiv este deschis tuturor statelor care au ca obiectiv lupta împotriva terorismului. Propunerea Rusiei, viza o acțiune limitată împotriva unui inamic comun cel mai probabil ca primă măsură pentru a crea premisele pentru noi negocieri (eventual, în dosarul ucrainean).

O primă victorie a fost obținută de Kremlin prin negocierile care au dus la adoptarea cu unanimitate a unei rezoluții cu privire la Siria de către Consiliul de Securitate la 18 decembrie 2015³⁴. A doua victorie a fost *declarația-ultimatum* cu privire la condițiile pentru încetarea focului în conflictul din Siria

³³ Ответы на вопросы журналистов, 29.09.2015, <http://kremlin.ru/events/president/news/50394>, accesat la 09.11.2015.

³⁴ Security Council Unanimously Adopts Resolution 2254 (2015), Endorsing Road Map for Peace Process in Syria, Setting Timetable for Talks, <http://www.un.org/press/en/2015/sc12171.doc.htm>, accesat la 15.01.2016.

4.2 Salvarea regimului Assad

Loviturile aeriene rusești au țintit în principal opozații regimului Assad (susținuți de coaliția antiteroristă din care fac parte SUA, Turcia, Franța și Arabia Saudită). Siria este ultimul avanpost rusesc pe care Moscova a reușit să-l păstreze după 1991, în afara spațiului ex-sovietic. Deși Rusia susține regimul Assad, Putin a arătat că este dispus să ajungă la un compromis cu statele occidentale în ceea ce privește soarta acestuia (să-i permită să obțină azil politic pe teritoriul Federației Ruse),³⁵ în schimbul unei poziții de negociator principal în soluționarea crizei. Interesul ultim al Rusiei este păstrarea unui bastion strategic în Orientul Mijlociu, deși ideal pentru Kremlin este menținerea la putere a regimului Assad pornind de la istoria îndelungată a relațiilor Moscova-Damasc.

4.3 Lupta împotriva sau tolerarea grupărilor teroriste care recrutează luptători din Caucazul de nord și din alte state din spațiul ex-sovietic

În octombrie 2015, Vladimir Putin a declarat că de partea *Statului islamic* luptă între 5 și 7 mii jihadiști proveniți din state CSI³⁶. Potrivit unui raport, realizat de „International Crisis Group”, în 2014 și 2015, numărul de victime cauzat de violențe în zona Caucazului de nord a scăzut cu 46% și, respectiv 51%. Situația a fost explicată prin exodul jihadiștilor către Siria și Irak sau creșterea eficienței acțiunilor serviciilor de securitate rusești³⁷.

După doborârea avionului rusesc de către armata turcă, Moscova a declanșat o campanie mediatică împotriva Ankarei, în care acuză autoritățile turce că nu iau măsuri pentru a preveni tranzitul jihadiștilor din Caucazul de Nord către Siria. În același timp, în ultimii ani, câteva sute de ceceni s-au stabilit în apropiere de Istanbul pentru că Turcia are un mediul social și religios mai permisiv (spre deosebire de Rusia, unde au fost luate măsuri drastice pentru a preveni atentate organizate în timpul jocurilor olimpice de la Soci)³⁸.

³⁵ “Putin Says Russia Could Grant Syrian Leader Assad Asylum”, 12.01.2016, Radio Free Europe, <http://www.rferl.org/content/putin-says-russia-could-grant-syrian-president-assad-asylum/27482589.html>, accesat la 12.01.2016.

³⁶ Путин: в ИГ воюют от 5 до 7 тысяч выходцев из СНГ, 16.10.2015, http://www.bbc.com/russian/news/2015/10/151016_putin_cis_isis, accesat la 16.03.2016.

³⁷ “The North Caucasus Insurgency and Syria: An Exported Jihad?”, 16.03.2016, <http://www.crisisgroup.org/en/regions/europe/north-caucasus/238-the-north-caucasus-insurgency-and-syria-an-exported-jihad.aspx>, accesat la 23.03.2016.

³⁸ Ibidem.